

פרשת תצוה - זכור

גליון י"ג

גליון נעימורת ישעאל

דברי תורה ושיחות מאת נ"ק הגה"צ אב"ד שליט"א

ענייני עבודת המידות

יכאז כי בהיעדר המידות הטובות אי אפשר לזכות לכתרה של תורה, באשר המידות הטובות המה שזרש ועיקר הכל. גם יכאז כי המידות הטובות והיפוכן תלויות בד' היסודות שבאדם. עוד יכאז בו עצות הגונות היאך לעלות על במתי המידות הישרות, וידריך בנתיבות יזשר כיצד לשרש אחר המידות המגונות

גם הרה"ק מקאמאראנא מביא בספרו הק' נוצר חסד את דבריו של רבי חיים ויטאל, ומתבטא בסכינא חריפא כדברים האלה, הלא אה דבריו כאש: 'התורה אינה נקנית אלא אם כן כבר קנה המידות הטובות בטבע קיים, וכאשר כבר קנה כל המידות בטבע - אזי נעשית לו התורה סם חיים.

אך אם אין בו מידות טובות ח"ו, נאמר עליו נזם זהב באף חזיר (משלי יא, כב), כמו שביאר המלך הקדוש הרב ר' חיים ויטאל כי מפני מה לא נאמרו המידות בתורה, היינו שלא נאמר בתורה 'לא תכעס ולא תתגאה ולא תלבין פני חבריך' וכדומה מענייני המידות, וזהו לפי שהתורה ניתנה לאדם, ולא לבהמה וחייה רעה'. ע"כ דבריו החריפים, החדרים ומפלחים כליות ולב.

מטרתה של התורה"ק היא שיתעלה ממדרגת אדם למדרגת צדיק, ולא שיתעלה ממדרגת בעל-חי למדרגת אדם

ועומק כוונת הרה"ק מקאמאראנא הוא, כי בהיות אשר התורה ניתנה רק לאחר שכבר תיקנו המידות, לפי שהתורה ניתנה לבני האדם, וכאשר מידותיו אינן מתקנות אינו בגדר אדם כלל והתורה לא ניתנה לו, א"כ איך ניתן לכתוב בתורה אודות מידות טובות, הלא ממה נפשך - בלא המידות הטובות אין כאן למי ליתן התורה כלל, וכאשר כבר תיקן מידותיו שוב אין צריך לכתוב זאת בתורה.

[וביאור דבריו ביתר עומק, דהנה התורה ניתנה לבני ישראל למען יתעלו על ידה כהנה וכהנה עד שיתדבקו באור פני מלך חיים ויתקברו לפני הבורא כל עולמים, כי התורה נותנת לאדם כוחות עצומים אשר על ידם תעלה ויתדבק באלהים חיים.

אולם התורה לא ניתנה לבהמות וחיות רעות - הם אלה אשר מידותיהם רעות ומושחתות אשר לית דין בר נש ואין הם אלא חיה רעה ומזיקה, לפי שהתורה לא ניתנה על מנת שיתהפכו ממדרגת חיה רעה לדרגת אדם, ולא זו היא מטרת התורה"ק.

והמצוות בשלימות הראוי, ועל כן צריך להקדים את תיקון המידות ללימוד התורה.

מי שמידותיו מתקנות - נקל לו לקיים כל המצוות וכן להיפך

ובספה"ק באר מים חיים (ריש פ' מצורע) מבאר את דברי השערי קדושה, כי ע"י המידות הטובות נקל לאדם לקיים את כל מצוות התורה, ולפיכך הרי הם קודמים לתורה, לפי שהם מכשירים את האדם לקבל התורה.

וזל"ק: 'הנה נודע מה שכתב הרב איש אלקים מורנו הרב ר' חיים ויטאל ז"ל בשער הקדושה, אשר כל המידות הנשרשין בנפש הבהמית שבאדם - הן המה שורש לכל תרי"ג מצוות התורה, הנשרשין בנפש השכלית שלו.

כי נפש השכלית חופפת ומלובשת על נפש הבהמית הלו, וכשאדם מגביר בלבבו בכח שכלו להיות נבזין בעיניו נמאס כל התאוות ומדות הרעות, אז נקל לו לקיים כל תרי"ג מצוות התורה הנשרשות בנפש השכלית.

אבל כשכלו לא נכון עמו, וכח המידות הרעות חזקות בנפש הבהמית שבו ומושרשות בתוכם לבלתי יפרדו, אז קרוב הוא לעבור על כל מצוות התורה ח"ו, כי הן נשרשין בנפש הלוז'. עכ"ד.

ומדבריו למדנו יסוד נפלא, כי המתקן מידותיו הרעות ומשבר טבעיו הרעים - נקל לו במאוד מאוד לקיים כל המצוות ולשמור התורה כהלכתה ביראת שמים וביראת חטא, ואין הדבר בא עליו בטורח וביגיעה.

אולם מי שנשרש במידותיו הרעות ולא תיקן ולא שירשן מתוכו - קרוב לוודאי כי יכשל בכל התורה כולה רח"ל, תצילנה אוזניים משמוע, לאשר המידות הטובות המה שורש ועיקר הכל, והכל עומד עליהם. כן מבאר ה'באר מים חיים' בדברי רבינו חיים ויטאל.

אין התורה מתקיימת אלא בבעלי מידות טובות לפי שהתורה ניתנה לבני אדם ולא לבהמות וחיות רעות

למה נסמכה פרשת שמן זית זך לפרשת בגדי הכהונה

נאמר בתחילת הפרשה (שמות כז, כ): 'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיתי למאור' וגו'.

ובסמוך לו (שם כח, ב) נאמר: 'ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת'.

ויש להבין מה טעם ראתה התורה להקדים את מצות 'שמן זית זך' למצות בגדי הקודש בגדי הכהונה, ומה שייכות יש ביניהם.

גם עלינו להתבונן איך נוגע אלינו ענין בגדי הכהונה; כי הלא מילתינו אמורה זה כמה אשר כל מצוות התורה מישך שייכי לכל אדם ובכל זמן, וא"כ מצוה זו של בגדי הכהונה בוודאי מחוייבים אנו לקיימה גם עתה בהיותנו בגלותינו, והדבר צריך ביאור - היאך יוכל כל איש לעשות בגדי כהונה בדורות הללו.

מפני מה לא נזכרו בתורה ענייני המידות

פתח דברינו יאיר בענייני תיקון המידות, ותחילה נביא את דברי מרן רבי חיים ויטאל זי"ע הכותב בספרו הק' שערי קדושה (ח"א שער ב) בזה"ל: 'הנה ענין המידות הם כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית [- היא הנשמה הקדושה], אשר בה תלויין תרי"ג מצוות התורה. ולפיכך אין המידות מכלל התרי"ג מצוות, והן הכנות עיקריות אל תרי"ג המצוות בקיומן או בביטולן. 212 ולפיכך ענין המידות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאוד מאוד'. עיי"ש שהאריך בזה הרבה.

וביאור דבריו הק', דהנה הוקשה לו מפני מה לא נזכרו בתורה ענייני תיקון המידות, ומדוע לא מצינו בתורה מצות ענוה ואיסור גאווה ושאר ענייני המידות. ומתרץ כי תיקון המידות קודמות לתורה, לפי שאי אפשר לו לאדם להתדבק בתורה בלא שיתקן תחילה מידותיו, ואין בידו לקיים התורה בשלימות אלא אם כן כבר נשלם בתיקון המידות, שהרי המידות המה 'שורש ויסוד ועיקר הכל' והכל נשען ונסמך עליהם, ונמצא כי קיומה של כל התורה תלוי ועומד במידות הטובות המכשירים את האדם לקיים התורה

הוא ממנו אם ברוחניות ואם בגשמיות, וכל זה יקלל ביסוד האש.

יסוד הרוח - מידות האדם התלויות בדיבור

וביסוד הרוח תלויים ענייני המידות האחרונים בדיבור, וממנה תוצאות כל הדיבורים אשר אינם הגונים, דוגמת חנופה, שקרים, לשה"ר, ליצנות ודיבורי התפארות, כי הן הדיבור נקרא 'רוח ממללא' (עיין תרגום אונקלוס בראשית ב, ז).

והנה מידת הגיאות היא אב הטומאה, וממנה ישתלשלו ויתפרדו תולדות לרוב, דוגמת מידת הכעס והקפדנות; כי הלוא העניו לא יכעס ולא יקפיד, ורק הבעל-גאווה יכעס כאשר אין ממלאים רצונו, ומה עוד כאשר יעשו נגד רצונו - כי אז יעשן אף האיש ההוא, וחמתו תבער בקרבו כאש תוקד.

עוד תולדה תשתלשל ממידת הגאווה, והיא בקשת השררה לשלוט על בני אדם, וכן בקשת הכבוד, והרצון להתגאות על הבריות. גם ישנא את זולתו מתוך קנאה בראותו כי גדול

ולמדנו מדבריו גודל חריפות הענין, אשר מי שמידותיו אינן מתקנות - אינו בגדר אדם כלל, ואינו אלא בהמה וחיה רעה.

והלוא מקרא מלא דיבר הכתוב 'כי אדם - עיר פרא יוולד' (עפ"י איוב יא, יב), וא"כ האדם אשר אינו מעבד את מידותיו ואינו מתקן את טבעיו - הריהו נשאר 'עירי פרא', ויצרו הפראי רק הולך וגדל.

דרך ארץ קדמה לתורה

והנה כל הדברים האמורים כבר השמיענו רבותינו ז"ל במאמרם 'דרך ארץ קדמה לתורה' (תנבא"ר פ"א), רוצה לומר כי המידות המכוננות 'דרך ארץ' קדמו לתורה, וזהו לפי שהמידות המה יסוד ושורש הכל, ומבלעדן לא יתכן לזכות בכתרה של תורה כל עיקר.

בימי הספירה לומדים מסכת אבות שהם ענייני תיקון המידות - בהגנה דרבה לראת קבלת התורה

והנה מטעם זה נהגו כל ישראל ללמוד בשבתות שקודם חג השבועות את מסכת אבות שהיא מילי דמידות, לפי שההכנה הראויה למתן תורה היא תיקון המידות, כי על כן רק בכח המידות הטובות יש באפשרי לזכות לתורה, וזולת זה הכל הבל.

וכה דיבר בקדשו בספ"ק שפת אמת (שמיני תרג"ג), וז"ל: 'לכן תיקון המידות בימים אלו', רוצה לומר כי לפיכך מיוסדים ימי ספירת העומר על תיקון המידות, בשבוע הראשון מידת החסד ובשבוע השני מידת הגבורה וכן כל שבועת המידות, 'לפי שקודם קבלת התורה צריכין לתקן המידות ולהטיהר, כדי שנוכל לקבל קדושת התורה. ולכן יסדו מסכת אבות בימים אלו, כי מסכת זו מיוסדת על ענייני תיקון המידות. והתחילה המשנה 'משה קיבל תורה', לומר כי כל אלו המוסרים ותיקון המידות - מלבד שהם נאים לעושיהם (כי הבעל מידות טובות הוא מלא חן), אבל עיקר הכוונה בתיקון המידות צריך להיות כדי להיות כלי אל התורה'. עכ"ד.

ומבואר, כי אין האדם יכול להיות כלי אל התורה אלא אם כן מתקן ומעדר מידותיו, וזהו לפי שהמידות הטובות המה שורש ועיקר הכל, והם העמוד הגדול אשר קיום כל התורה נשען עליו, וכמבואר עד כה.

שורש המידות - ד' היסודות: 'אש, רוח, מים, עפר'

והנה עתה נבאר ענין המידות - מהותם ועניינם. וכה כותב רבינו חיים ויטאל, בספרו 'שערי קדושה' הנזכר: הן מודעת זאת כי כל יציר נוצר - נברא ונאצל מארבעה יסודות, הלוא המה 'אש, רוח, מים, עפר', ואין לך דבר בעולם שאין בו מד' יסודות הללו 212.

והנה מידותיו של האדם חצובים מן ארבעה יסודות הללו, וכל יסוד מולידי טבעים אחרים ומביאה לידי מידות שונות.

יסוד האש - גאווה ותולדותיה

כי יסוד האש תוליד את מידת הגאווה וגסות הרוח, וגורמת להיות רוח האדם עולה למעלה, כדוגמת האש.

פרשת תצוה

'תצוה' ר"ת צעקת הדל תקשיב ותושיע. 'דל' ר"ת דודי לי, רומז שהצועק לד' שרוצה לזכות לקרבת אלקים בבחינת דודי לי, תפילה כזאת תקשיב ותושיע, שמתקבלת מיד גם קודם אתערותא דלתתא של 'אני לדודי', כידוע מספר חסידים שכשאדם מתפלל על רוחניות מתקבלת תפילתו גם אם אינו ראוי לכך.

זכור

אשר קרן בדרך. מובא בחז"ל ג' פירושים לתיבת קרן: קריאה, קרירות, וטומאה. ומו"ח ז"ל רמז הכל לענין אחד במעלת ישיבת חברים להתחזק בעבודת ה' שמסוגל לטהרה, דכאשר רוצה עמלק לטמאות את האדם, תחילה 'קורא' לו שלא ישב בשבת אחרים גם יחד, וזה מביאו ל'קרירות' עד שמיגיע ל'טומאה' ר"ל.

פורים

הטעם לריבוי השמחה בפורים, כי אמרו צדיקים מפני מה לא ביקשה אסתר את בקשתה במשתה הראשון, מפני שהיה אז יוצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב, וחששה שמא מפני זה לא תוכל לו, ורואים מזה עד כמה כח השמחה, ועל אחת כמה וכמה כשיהודי שמח.

אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככוי כספא ידי (מגילה טז). כתב הישמח ישראל בא לרמז שדבר קטן [-קומץ] שיהודי עושה דוחה הרבה מן הסט"א.

וכל זה איננו שוה לי - סופי תיבות שם הוי"ה בהיפך, רומז שמי שאינו מחשיב גם דבר קטן בעבודת ה' ואומר על זה שאיננו שוה לו, יוצא מזה שם הוי"ה הפוך שרומז

על דינים. והעצה לומר על כל דבר קטן 'לי שוה איננו זה', ששוה לו אפילו מה שראה כ'איננו', ובוזה מיישר שם הוי"ה.

לעשות כרצון איש ואיש, דרשו חז"ל כרצון מרדכי והמן. נמצא שתיבת איש רומז למרדכי, ואיש רומז להמן, והטעם כי איש ר"ת 'אין שום יאוש' וזה שייך למרדכי, ותיבת ואיש שהוא אותיות 'אוש' שייך להמן.

ויהי איש מצליח. הדרך להצליח ע"י הר"ת של 'איש' - 'אין שום יאוש', ואפילו במצב של ויהי לשון צער לא יתייאר.

מובא בסה"ק על המגילה שנערך בג' ווין, בתחילה ויהי' ובאמצע 'ותען אסתר' ובסוף 'זרעו'. ונראה לקשר ענין אות ו' עם פורים, עפ"י דברי הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שבמילואי אות ו' מרומז קוב"ה ואורייתא וישראל: וא"ו עולה י"ג כמספר ד' אחד, ו"ו עולה י"ב כמספר שבטי ישראל, וי"ו עולה כ"ב כמספר אותיות התורה, עכ"ד. והנה בפורים מקבלים התורה מאהבה, ועי"ז נעשה היחוד הגדול בין קוב"ה ואורייתא וישראל.

וחי בהם. חי בגימטריא ג' ווין, בהם עולה כמספר ג' המילואים של אות ו', רומז שע"י הג' ווין ביחוד קוב"ה ואורייתא וישראל יש 'וחי בהם'.

בבני יששכר איתא שבפרשת זכור את אשר עשה לך עמלק יש מ"ז תיבות, ויש בזה סוד, עכ"ד. ונראה שהסוד הוא שג' מילואי אות ו' עולין מ"ז, ורומז על קוב"ה ואורייתא וישראל כנ"ל, ועי"ז היחוד בהם יש מחיית עמלק.

בדרך צחות טעם שאוכלים בפורים 'המן טאשן' שערך על ג' קצוות, לרמז על קוב"ה ואורייתא וישראל, שע"י קבלת התורה מאהבה בפורים מתאחדים שלושתם כנ"ל.

יסוד המים - תאוות ותענוגים וחמדות רעות

וביסוד המים תלויים כל ענייני התאוות, והוא שורש כל תענוגי בני האדם. כי הן המים מצמיחים כל מיני תענוג, והוא מקור כל התענוגים.

ונכלל בו כל החמדות הרעות וקנאת איש מרעהו, וגם כלול בו גזילת ממון וזולתו ע"י חוסר הזהירות במשא ומתן באמונה, וכל כיוצא.

יסוד העפר - עצלות ועצבות

וביסוד העפר מוליד את מידת העצלות, ונכלל בו עצבות ומרה שחורה, והתגברות הדיכאון ועיצבון הרוח.

ד' היסודות הם כנגד ד' האותיות שבשם הוי"ה, וכאשר מתקן מידותיו נעשה מרכבה לשם הקדוש

והנה ד' היסודות הנ"ל מכוונות כנגד ד' האותיות שבשם הוי"ה הקדוש, ובד' היסודות הללו תלויין כל מידותיו של האדם - הן מידותיו הרעות והן מידותיו הטובות.

כי הנה ד' היסודות הללו - מלבד מה שיש בהם צד הרע וחלק המידות הרעות, הנה בנוסף לזה יש בהן גם כח הקדושה מכח השם הוי"ה המאיר בהם, ועל כן יש ביד האדם להפוך את כל מידותיו לטוב גמור ולתקן ולזכך לגמרי, וכאשר נבאר להלן.

וכאשר משכיל האדם לתקן את מידותיו ולהכניסן לצד הקדושה והוא זוכה לגלות את הטוב הצפון באותן המידות - הנה עי"ז הריהו מתדבק בשם הוי"ה הקדוש ונעשה הוא עצמו לשם קדוש, וכל מהותו נהפכת לחטיבה אחת של קדושה. וזהו היחוד הגדול ביותר ששייך, לפי שמתדבק בשם הקדוש, ונעשה כסא ומרכבה לשכינה הקדושה.

ישתמש במידותיו אך ורק לדברים שבקדושה

והנה האופן לגלות את החלק הטוב שבמידות, הוא ע"י שישתמש במידותיו אך ורק לדברים שבקדושה.

יגבה לבו בדרכי ה'

כגון מידת הגאווה - יהפכנה לטוב ע"י שיגביה לבו בדרכי ה' בענייני תורה ועבודה וגמילות חסדים, ויעבוד את ה' במלוא הגאווה על שזכה להימנות על לגיונו של מלך, ולא יתבייש משום אדם ולא ישית לבו אל אותם השוטים המלעיגים עליו, רק יתגאה על אשר בחר בו ה' ועל אשר זוכה לעובדו.

ידבר דברי קדושה ודברי עידוד וחזק

וכן ביסוד הרוח - ירבה בדיבורי תורה ותפילה, וישתדל לדבר דיבורים טובים ודיבורי עידוד וחזק לחבייריו, וכל כיוצא בזה.

יכסוף ויתאוה לדברים שבקדושה ולענייני רוחניות

וביסוד המים יהפוך לצד הטוב, ע"י שיתאוה ויחמוד לעניינים שבקדושה, ויקיים בעצמו 'נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' (תהלים פד, ג), וישקיע כל תאוותו ותענוגיו בעבודת ה',

וביותר יצפה ויכסוף ליום השבת קודש עד כלות הנפש, ויבער בו לבו לאלוקיו.

יתעצל לעבור עבירות ולבלות הזמן

וכמו כן יהפוך יסוד העפר והעצלות לטוב, ע"י שבהגיע דבר עבירה לידו יעשה עצמו כעצל חסר כח וימנע מלעבור העבירה, וגם יתעצל מלשהות בחברת הולכי בטל ויושבי קרנות, ולא יהיה לו כח וסבלנות לשמוע את פטפוטי ההבל ודיבורי הסרק של מבלי העולם אשר אין להם כל תכלית, ועל זה הדרך יתעצל מלעשות כל דבר רע.

וכאשר יהפוך מידותיו לטוב וישתמש עמהן לעניינים שבקדושה - הנה עי"ז יזכה אל האור הגדול הגנוז באותם ארבעת היסודות המכוונים כנגד ארבעת האותיות שבשם הוי"ה הקדוש, ויעשה הוא עצמו שם קדוש, וכאמור.

איך יתכן לתקן המידות ולשבר הטבע

והנה עתה ישאל השואל: הלא ענין המידות הינם דברים אשר האדם נולד עמהם בטבעו, כי הן יש לך אדם הנולד בעל חימה ומהיר לכעוס, ויש לך אדם הנולד בטבע העצלות, ויש הנולד בעל גאווה ויש הנולד בעל תאוה, ואין איפוא יש באפשרי לתקן המידות ולהלך נגד הטבע.

האדם לא נברא אלא לשבר הטבע

ברם, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזנסק זי"ע מלמדינו כי האדם לא נברא אלא כדי לשבר את טבעו (צטיל-קטן אות טז), נמצא כי הדבר הוא בר השגה ויש ביכולת האדם לעשותו, ואם כי הדבר אכן קשה, אמנם זוהי כל תכלית האדם בעולמו.

אמנם עדיין לא הונח לנו, כי הן אע"פ שזוהי תכלית בריאת האדם בעולם, אמנם עדיין לא נתבאר איך הוא באפשרי; הלא שבירת הטבע הוא הדבר הקשה ביותר, כי הן איך יוכל להימנע מלכעוס כאשר מכעיסים אותו ופוגעים בציפור נפשו, ומעלים את דמו לראשו.

משה רבינו מצד טבעו היה עלול להיות רשע גמור, אלא ששיבר טבעו ותקן מידותיו והפך לטוב הגמור

והתשובה לדבר זה מבואר בדברי הספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת כי תשא), המביא בשם הבעש"ט הק' בזה"ל: 'שמעתי מן אא"ז הבעש"ט זללה"ה על הא דאמר הקיסר לרשב"ג (בכורות ה.) 'משה רבכם קוביוסטוס - משחק בקוביא] הוא או גונב נפשות', וצריך להבין זה, כי איך יעלה על הדעת לחשוך כן על משה רבינו אדון הנביאים.

גם יש להבין מה שנאמר 'והביטו אחרי משה', ודרשו חז"ל שחשדוהו באשת איש. ומאוד יפלא איך דור דעה כדורו של משה רבינו יביטו אחרי משה ויחשדוהו באשת איש. הלא באם משה רבינו לא היתה לו שום נטייה לדברים אלו לא היה באפשרי לחשוך בו כן כלל.

ופירש הוא ז"ל, כי משה רבינו נולד בבחינה שיהיה רשע גמור ויהיו לו כל המידות הרעות, ולכן חשדו אותו כנזכר, אמנם לאמיתו של דבר היפך ושיבר משה רבינו את כל המידות הרעות, והשתדל להכניס עצמו במידות הטובות, ע"כ.

ודבר זה מבחיל על הרעיון, כי הנה משה רבינו אשר זכה להשיג את מה שלא השיג שום נברא שבעולם, והגיע למדריגות הנשגבות ביותר עד אשר ידעו ה' פנים אל פנים, הנה משה זה נולד עם המידות המושחתות ביותר, מה שאין הפה יכול לומר ואין האוזן יכולה לשמוע, אלמלא היה הדבר מפורש יוצא מפי קדוש ה' מרנא הבעש"ט זי"ע.

גדלותו של משה - שלא אמר לעצמו נואש אלא שיבר טבעו והפך מידותיו

ואכן, זאת היתה גדלותו העצומה של משה רבינו ע"ה, אשר אע"פ שנולד עם נטיות וטבעים נוראים כאלו, מכל מקום לא אמר לעצמו נואש ולא אמר איכזה אוכל לשבר טבעי ולהפך מידותיי, אלא עמל ויגע והגיר קבי זיעה, עד שזכה לקרני הוד והשיג את כל השגותיו הנוראות והכבירות.

ומשה רבינו משמש איפוא דוגמא אישית לכל אחד ומחייב את כולם, כי הן מה נשתנינו ממשה רבינו, ואדרבה, עדיפים אנו הימנו עשרת מונים, לאשר ודאי לא נולדנו עם מידות ונטיות איננות כמוהו, ואם משה רבינו - עם כל מידותיו הרעות - הצליח להפוך את טבעו מן הקצה אל הקצה ולשבר טבעו לגמרי, למה לא נוכל גם אנו לעשות כן.

מעשה נפלא ונורא במלך אשר הכיר בחכמת הפרצוף וציווה לצייר לפניו את דמות דיוקנו של משה רבינו

והנה בספה"ק אור פני משה (ריש פרשת חוקת) מביא את הדבר הלז בתוספת נופך, ומספר מעשה נפלא עד מאוד, וזל"ק: שמעתי אומרים דאיתא בספר אחד מעשה במלך אשר היה בזמנו של משה רבינו, ויהי כשמעו את האותות והמופתים ואת הנפלאות העצומות אשר עשה, חשקה נפשו לראותו עד מאוד, לאשר היה בקי בחכמת הפרצוף והיה יודע עפ"י ראיית צורת האדם את כל מידותיו וטבעיו.

והנה מובן כי המלך עצמו לא היה יכול לעזוב את ארצו ואת ממלכתו ולהשית אל המדבר פניו, ולזאת פקד על צייר אמן המומחה במלאכתו כי ילך אל המדבר מקום חניית משה רבינו, ויביא לפניו את צורת דמות תבניתו משורטט על גבי הנייר. ויעש הצייר כן.

ויהי כבואו אל המלך והציור אשר עשה - בידו, ויבט המלך על פני משה רבינו המשתקפים לעומתו מן הציור הלז, ויבער בו חמתו עד להשחתת.

המלך ראה על דמותו של משה רבינו עד כמה היו קשות ורעות מידותיו קודם שתיקן

ויפן אל הצייר בחמת זעם ויאמר לו: 'בן מוות אתה, כי הן לא את צורת משה הבאת לי כי-אם את צורת איש מושחת ורע מעללים, אשר אין בעולם איש שפל וגרוע כמוהו, ואותו איש הוא בעל מידות רעות ואכזריות להיות נואף ורוצח, ולא יתכן כזאת על זה האיש משה - האדם הגדול בענקים אשר פעל כל האותות והמופתים אשר רעשה ורגזה הארץ לעומתם'. ויצו המלך להורגו.

[והדברים מבחילים על הרעיון, ותיסמנה שערות ראש עד כמה היה קשה טבעו של משה רבינו, ועד כמה היפך מידותיו מן

הקצה אל הקצה].

וישלח המלך צייר אחר אשר היה נאמן עליו, והזהיר אותו לבל ימעול בשליחותו ולא יהא סופו כהראשון.

ויהי כבוא הצייר הלז אל המדבר וראה את פני משה רבינו - נפל עליו פחד גדול ונעשה בשרו חידודין חידודין, לאשר ראה אשר פני האיש הלז הם ממש כצורת פני האיש אשר צייר הראשון, והבין כי המלך לא יאמין לו ויהיה סופו דומה לסופו של הראשון.

ובראות משה רבינו איש נכרי עומד לעומתו ורועד כעלה נידף - תמה על המחזה הזה, וישאלנו לאמר מה זאת נעשה עמו. ושיבהו הצייר ככל החזיון הזה אשר פניו מועדות למיתה, ואיככה יוכל לבוא אל המלך כאשר אחת דתו למות.

בשביל שמשה רבינו נתיגע לשבור טבעו ולהפוך את מידותיו - לך נבחר להיות אדון הנביאים, עד אשר לא קם נביא עוד בישראל כמשה'

וישיבנו משה רבינו לאמר: אם משום כך לא יפחד לך, ושכבת וערבה שנתך. לך אמור למלך כדברים האלה: הנה הטעם אשר בחר בי ה' יותר משאר כל ישראל - אינו משום כי הייתי טוב בטבעי מאז היוולדי, וכבר מתחילת יצירתי היו בי מידות נעלות ונאצלות, כי זה אינו רבותא וחשיבות.

הטעם שנבחרתי הוא דוקא לפי שבטבעי נולדתי עם המידות והנטייות השפילות ביותר, וכל מידה והנהגה טובה עלו לי ביזע וביגיעה עצומה, ושפכתי קבי קבין של דם עד שעובדתי כל מידותי לטוב, ורק משום זה בחר בי ה' יותר מכל בני ישראל.

וא"כ לך אמור לו למלך כי לא יתמה על המראה הגדול הזה, כי הן אע"פ שתואר צורתי מורה על רוע, אמנם זהו רק ממה שהיה לפנים, אך עתה כבר תיקנתי טבעי ונעשיתי בחיר ה'. ע"כ דבר המעשה הנורא הלז.

[וראה עוד בספה"ק תשובות חן (פרשת תולדות); קדושת לוי (פרשת תרומה); סידורו של שבת (שורש ו, ענף ג); תפארת ישראל (בועז), שלהי מס' קידושין] ושיטמ"ק (מדרים לב: ד"ה שתי עינים) - אשר גם המה מביאים את זה הענין, יעו"ש].

'והאיש משה עניו מאוד' - אף שעלד עם

הגאולה הגדולה ביותר

ובספה"ק מראה יחזקאל (סוף פרשת וילך) מבאר בזה את השבח שנשתבח בו משה מפי הגבורה: **'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' (במדבר יג, ג), ולכאורה מאי רבותא היא אם נולד כן, שהרי הרבה אנשים יש אשר נולדים בטבעם שפלי בך ואינם נמשכים לגאולה.**

אמנם להנ"ל אתי שפיר, שכן אדרבה, משה רבינו נולד עם הנטייות השפילות ביותר למידת הגאולה, אמנם הוא היפך מידותיו באופן כה נעלה ושיבר טבעו לגמרי, עד אשר נתעלה להיות העניו הגדול ביותר אשר קיים על פני האדמה.

ומול זה בא השבח הגדול 'והאיש משה עניו מאוד', לאמור: הביטו וראו הכיצד זכה ילוד אשה להפוך טבעו לגמרי מן הקצה אל הקצה, ולהתהפך ממידת הגאולה הגדולה ביותר להיות העניו הגדול ביותר.

'עניו מאוד' - לאשר הביט תמיד על שורשו וטבעו

ויש אשר תירצו בכך את הקושיא הנודעת איך הגיע משה לענוה גדולה כזו, הלא זכה למה שלא זכה שום אדם זולתו, והגיע למעלות רמות ונכבדות עד מאוד; וכי משה רבינו התכחש למדריגותיו ולא הכיר במעלותיו.

אמנם להנ"ל אתי שפיר, שכן משה רבינו היה תמיד מביט על שורשו וטבעו והיה מסתכל על המידות שנוול בהן, וראה אל מה שהוא עלול להגיע אלמלא יתאמץ לעבוד תמיד להפוך את מידותיו לטוב, ועי"ז הגיע לשפלות וענוה גדולה, ולא מלאו לבו להתנאות בקרבו.

משה רבינו אשר שיבר הגאולה הגדולה - זכה ע"ז לענוה עצומה, לפי ש'זה לעומת זה עשה האלוהים'

מה גם, כי הן נודע אשר 'זה לעומת זה עשה האלוהים', וכבר בא מאמרנו בארוכה בפרשת וישלח כי מי שנטיותיו רעות ביותר - הרי זה אות וסימן כי טמונים בו כוחות עצומים ונפלאים, ולכן ניתנו בו כוחות הרע גדולים ביותר - לעומת כוחותיו העצומים בצד הקדושה.

והבאנו שמה את דברי הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו צדקת הצדיק (אות מט), אשר 'במה שיצרו תוקפו ביותר - הוא כלי מוכן

לאותם דברים ביותר שיהיו נקיים וזכים אצלו'.

וא"כ משה רבינו אשר נולד עם כוחות הרע גדולים - היה זה משום שבפנימיותו ניתנו בו כוחות הקדושה וכוחות הטוב לאין ערוך, אלא שהיתה לו עבודה רבה ויגיעה גדולה להסיר את הרע מקרבו, ולגלות את כוחות הטוב העצומים אשר שכנו בתוכו.

וכיון שהצליח להסיר את הגאולה הקשה ואת שאר מידותיו ונטיותיו הרעות - ממילא האירו וזרחו מידותיו הטובות ביתר שאת וביתר עז באור יקרות, וזכה להיות מבחר היצירה ולהיעשות העניו הגדול ביותר על פני האדמה - זה לעומת זה. והוא נפלא עד מאוד.

גודל גיעתו בקודש של הרה"ק מטאהש ז"ע לשבר טבעו

והאי מילתא כיון דאתא לידן - נזכיר כי מעין בחינה זו מצינו ראינו אצל הרה"ק מטאהש זי"ע, אשר הננו שרויים עדיין בתוך השנה להסתלקותו לגנו"מ.

הנה גודל צדקת פזרונו של הרה"ק מטאהש נודע למשגב בשער בת רבים, ואך למותר להכביר במילין ולהאריך בדברים מפורסמים.

והנה אנשיו ומקורביו כאשר ראו את רוב צדקותיו אשר למעלה מדעת אנושי - סברו כי בוודאי נולד עם מידת הפזרנות, ואין הדבר עולה לו בקושי וביגיעה.

עד שפעם אחת ראו מקורביו כי כאשר הבחין הרה"ק מטאהש בכוס זול מאוד - הנקרא 'כוס חד-פעמי' - המתגלגל על הריצפה, התכופף והרימו והכניסו לארון.

המה ראו כן תמיהו מה ראה על ככה לחוס על כוס זול כזה, והרה"ק מטאהש אשר הבחין בתמיהתם סיבר את אוזנם לאמר כי בטבעו נולד עם מידת הקמצנות באופן גדול מאוד, עד שחס אפילו על כוס זול ופשוט כזה, ועדיין נשאר קמצן בטבעו עד היום הזה, ודרכו לשמור ולחוס על רכושו וחפציו לבל יתקלקלו ולבל יינזקו.

אך כשהגיע למצוות צדקה שיבר טבעו והיפך מידתו מן הקצה אל הקצה, ונעשה מבעלי הצדקה וגומלי החסדים הגדולים ביותר על פני תבל, וזהו כוחו הנשגב של צדיק הדור.

יהא רעוא כי נזכה לתקן מידותינו ולהגיע לידי השלימות הראוי, ונזכה להתקשר עם הבורא ית' ע"י קיום מצוות 'הלכת בדרכיו' אשר מבואר ברמ"ק כי זהו ע"י המידות

שבת זכור // מחיית עמלק

עמלק רוצה להיאחז בזמנים הקשים אשר בהם נפלט האדם מעבודת ה', וצריך להתחזק נגדו בכל עוז, לידע כי אחרי התקופה הקשה יזרח אור ויאיר שמשו

במה חביב כל הגה קטן של יהודי לפני המקום

ולהבין הענין, יש להקדים דברי חיזוק ועידוד שכתב בספה"ק שם משמואל (פורים, תר"פ) על מאמר חז"ל (גיטין נז ע"ב) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ויש להבין, איך זכה אותו צורר היהודים - אשר ביקש <<

המשך בעמוד 6

המחשבה - 'לא תשכח', והלא בכל דור ודור קמים עלינו ממלכות בגזירות והריגות רח"ל, ולא נצטוונו להכרית זכרם ולמחותם לעולמי עולמים.

ועוד, למה הזכיר הכתוב 'אשר קרך בדרך בצאתכם ממצרים', שמשמע שבזה תלוי רשעות עמלק.

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים. אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים (דברים כה, יז-יח).

הקשו המפרשים מדוע דוקא בנוגע לעמלק צויה הכתוב למחות את שמו, הן בחלק המעשה - 'מחה תמחה', הן בחלק הדיבור - 'זכור את אשר עשה לך עמלק', והן בחלק

נזכרים ונעשים

ונשמע פתגם המלך

מסופר על הרה"ק מלעכעוויטש, אשר בין תלמידיו היה החסיד רבי מאיר מירער זצ"ל, שהיה נוסע אל הרה"ק לעתים מזומנים ולראש השנה.

פעם אחת אירע שלא הצליח להגיע ללעכעוויטש לר"ה, ונשאר בעיר לייפציג, והוכרח להתפלל שם במנין של נוסח אשכנז, והתגעגע מאוד להיות אצל רבו, ועגמה נפשו והתפלל במרירות גדולה. רבי מאיר חיזק את עצמו בדיבורי האמונה ששמע תמיד מרבו הרה"ק מלעכעוויטש, שבכל מקום ובכל האופנים שהאדם נמצא, צריך הוא להתחזק באמונה פשוטה שכך קצוב ונגזר מן השמים.

כאשר הגיע אל "המלך", שמע פתאום את קולו של רבו השואג בקול גדול "המלך", ונוסכה בו רוח חדשה, והתחזק בזה באשר הוא שם, ונתעורר מייגונו, ונפתחו לבו ומוחו, והיה לו הארה גדולה, ויתפלל כדת וקראוי להתפלל בראש השנה, ויגבה לבו בדרכי ה' כל הראש השנה, כפי שהיה אצל מורו ורבו.

כאשר הגיע אח"כ אל הרה"ק מלעכעוויטש על פורים, פתח הרה"ק ואמר על שולחנו הק': ונשמע פתגם "המלך" בכל מדינות מלכותו (אסתר א, כ), כאשר איש מישאל אומר פתגם "המלך", אפשר לשמוע אותו בכל מדינות מלכותו ית"ש, וגם בעיר לייפציג.

ואז פנה הרה"ק מלעכעוויטש אל רבי מאיר ממיר, ושאלו: מאיר'ל, איז וואר? (האם נכון הוא).

מדרכי הצדיק בשמחת פורים

בשנה אחת ביום הפורים הלכו כל האנשים הפשוטים אל הרה"ק רבי פינחס קאריצער, כי אמרו איש אל אחיו הבה נלך אל הרב החדש שהגיע הנה, שכן הוא מקרב ומאחל ומברך לכל אחד ברכות לבביות. וילכו אליו כל אנשי העיר, ואילו אל הרה"ק הייב"י מאוסטראה שהיה שרוי בדביקות ועבודת הקודש לא בא שום איש, עד שלא היה לו שום ממון עבור סעודת פורים, והיתה לו מזה חלישות הדעת גדולה שלא יוכל לקיים מצוות היום.

פתאום הגיע איש אחד לבית הרה"ק רבי ייב"י, ובידו כלכלה גדולה ובתוכה כל צרכי הסעודה לחם ודגים וכל מיני מטעמים, וביקש האיש מהרה"ק הייב"י שהוא רוצה להתאכסן אצלו, ויאמר לו הרה"ק הייב"י שהוא מוכן להכניסו בכבוד הראוי, אבל אין לו שום צרכי סעודה, זולת איזה פת חרבה. ויאמר לו העני שאינו צריך לכולם כי הביא עמו את כל צרכי הסעודה, אמנם דבר אחד הוא מבקש, שירשהו לנגן לפניו בשיר וזמר.

ומיד התחיל האיש לשיר "שושנת יעקב" על כינור, בקול נעים ובהיר, והיה בעל מנגן גדול, וניגונו היה במתיקות גדולה, עד שנשמע קול השיר לרחובה של עיר, והחלו אנשים לבוא אליו לשמוע שירתו, וכך הגיעו אליו כל האנשים אשר הלכו תחילה אל הרה"ק מקאריץ, ויבואו אל הרה"ק רבי ייב"י ברצותם לשמוע הקול שיר הנעים והנחמד.

הרה"ק מקאריץ הרגיש שנתרוקן ביתו, וכל האנשים הלכו להם, ושאל את בני ביתו אנה הלכו כולם, ויספרו לו שהגיע בעל מנגן גדול ונפלא לביתו של הרה"ק הייב"י, וכל העם תאבים לשמוע שירתו, והלכו כולם לשם.

ויאמר הרה"ק מקאריץ: דעו לכם, כי איש זה הוא מרדכי

הצדיק בעצמו, שלא היתה נייחא ליה שהרה"ק הייב"י שרוי בצער ביום הפורים, וירד בעצמו להאציל אצלו קול נעים בנגינתו, וגם להביא אליו את כל צרכי הסעודה.

האבני נזר נולד לאביו בשער שלמד בפורים

הרה"ק מקאצק זי"ע א גילה פעם אחת למה זכה הרב מביאלא לכן כזה - ה"ה הגה"ק בעל אבני נזר זי"ע, מפני שפעם אחת בפורים אירע בעולם דבר נורא שכל הצדיקים והלומדים היו טרודים כולם בשעה אחת במצות היום של פורים, ולא היה נמצא בכל עולם שום אחד שילמוד אז בשעה ההיא.

זולת הרב מביאלא שהיה יושב ולומד, ונשמע קולו במרום, והיה רעש בשמים מזה, כי אלמלא הוא היה כל העולם כולו עומד בשעה ההוא בלי עסק התורה הקדושה למטה, על כן ניתן לו משמים מתנה זו שיהיה לו בן הזה, השר התורה והיראה שיאיר את פני העולם.

בפורים עותצין רשות לנשמות לילך למקום שרוצים

מסופר על הרה"ק המאור עינים מטשערנאביל זי"ע שפעם בעת שלמד מסכת מגילה, פתאום באה אליו נשמה מעולם העליון, וכששאלו למה בא, אמרה הנשמה שבנוהג בעולם העליון הוא שכל השנה צריך כל אחד להיות על מקומו, חוץ מיום הפורים שניתן רשות לכל נשמה לילך למקום שרוצה, ובעת שלמד המאור עינים מסכת מגילה האיר בעולם העליון הארת פורים, וחשב שמקום הראוי לו לילך הוא לרבו המאור עינים.

ביטול גזירה בפורים

סיפר הרמ"ח מסלאנים זי"ע שבשנה אחת ביום הפורים ראה הבעש"ט בעולמות העליונים שנגזרה גזירה קשה על עם ישראל, וקיבל הבעש"ט על עצמו להתענות, ואת אנשיו ציוה להיות בשמחה, ובקריאת המגילה נזדמנה לו שגיאה. ואח"כ סיפר לחברייה הק' שהיה קטרוג גדול למעלה, וחלק אחד תיקן בהתענית, וחלק השני נתבטל ע"י שהקהל היו בשמחה, וחלק השלישי נתבטל עם השגיאה בקריאת המגילה. ואולי זה הפירוש "שגיאות מי יבין", מי יכול להבין כזו שגיאה.

להשמיד זכרם של ישראל ח"ו - לשכר גדול כזה.

ומבאר, שזכה לזה משום דאיתא במדרש (אסתר רבה י, ה) בשעה שהעביר את מרדכי רכוב על סוס המלך ברחוב העיר אותו רשע מה היה אומר 'ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם ה' ברצונך העמדת להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל' (תהלים ל, ז-ח), הנה בא והודה שהכל הוא מהשי"ת, ומחמת מחשבה זו שעלתה לבו רגע אחד בלבד, זכה לאותו שכר גדול.

וממשיך: ומזה לימוד לכל אדם אף כשהוא במצב רע נורא מאד ר"ל אל יקטן בעיניו שום הגה ודיבור ואפי' מחשבה טובה, אף שאין בכחו להשאר על דרך טוב, מ"מ עוד היום, ויהי' לו לתועלת עצומה מאד, שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב עד כמה מגיעים הדברים. ע"כ.

ומוטל על כל אחד לעשות קל וחומר לעצמו: הרי היהודי הגרוע ביותר, חשוב באין ערוך מהגוי הכשר ביותר, ואם כן, מה המן האגגי שונא ישראל, היתה חביבה מחשבתו לפני המקום עד שזכה לשכר כה גדול, כל שכן איש ישראל, בנו של מקום, אשר בתוכו שורה חלק אלוה ממעל ממש, אף שחושב במחשבתו כי שפל ונבזה הוא מחמת גודל פשעיו וחטאיו, והוא 'במצב נורא רע מאוד', בכל זאת אל יקטן אצלו שום מעשה ודיבור ומחשבה, כי אינו יכול לשער בעצמו כמה נחשב כל מחשבה דיבור ומעשה שלו לפני אביו שבשמים, וכמה ממתיין הקב"ה ומצפה לכל עובדה והרהור והגה קטן שלו.

וזה שביקשה אסתר מחכמי ישראל 'קבעוני לדורות' (מגילה ז ע"א), ובדאי לא היתה כוונתה לפרסם שמה וגדולתה, אלא רצתה לחקוק לדורות עולם, כיצד אין להתיימשך לעולם אפילו בשפל המצב, כי גם אסתר היתה בתחתית המדריגה, נערה יתומה מאב ואם, ואין איש שם לבו עליה, והגביה ה' קרנה, ונתגדלה למלך על ק"ז מדינות, ועל ידיה ניצלו כל ישראל מגזירת כליה ח"ו. וענין זה רצתה להשריש בלבבות ישראל בכל הדורות, שלא יתיימשך האדם בכל מצב שהוא.

רווח והצלח יעמוד ממקום אחר - רומז לאלישיע-אחר שלא שב בתשובה

והנה אמרו חז"ל (חגיגה טו ע"א) שמע 'אחר' רבו של רבי מאיר בת קול יוצאת ומכרזת 'שובו בנים שובבים' חוץ מאחר, אמר: הואיל ונטרדתי מהעוה"ב, אצא להנות מעוה"ז, ויצא לתרבות רעה.

וכתב המהרש"א וז"ל: ומיהו הוא לא היה לו להשיג בכך, וכמו שאמר לו רבי מאיר בחליו 'תשב אנוש עד דכא' ואמרינן אין לך דבר שעומד בפני התשובה.

וכן כתב בספה"ק **אוהב ישראל** (ימי הרחמים והרצון) שזה שאמרה הבת קול: שובו בנים כו'. היינו לכם אני אומר ומעורר אתכם ומבקש מכם שתשובו אלי. חוץ מאחר, איני יכול לעוררו ולומר לו. אך כשיבין זה מעצמו וישוב בכל לבבו כראוי לו באמת. אז מה טוב ומה נעים וכו'. ע"כ.

ומסופר על מרן הבעש"ט זי"ע שפעל ישועה שלא כדרך הטבע, ויצא קול מן השמים שמחמת כן איבד את חלקו בעולם הבא, ומיד שמח הבעש"ט כי מעתה יוכל לעבוד את

השי"ת לשמה ללא שום הנאה ותועלת, והחזירו לו את חלקו.

ומובא בשם הרה"ק **רבי שמחה בונם מפרשיסחא** זי"ע (חדות שמחה נח אות ט) שאמר, אשר הבעש"ט הקדוש זי"ע, היה חכם יותר גדול מאלישיע-אחר. כי 'אחר' שמע בת קול, שובו בנים שובבים חוץ מאחר - הניח הכל ויצא. אבל הבעש"ט זי"ע, לאחר שהודיעו לו מן השמים שאין לו חלק לעוה"ב, אמר, שמעתה יכול אני לעבוד את השי"ת, 'איך בין אנא, איך גלויב'. ע"כ.

וכן איתא בספה"ק **אגרא דפרקא** (אות א') מביא **הרבי מלובלין** זי"ע, כי אילו היה משיב: כיון שכן הוא, אז הנה העת והעונה לעבדך עבודה שלימה אמיתית, כיון שאין כאן קיווי לתשלום שכר, אזי יהיה עבודתי רק לעשות נחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו. אילו היה משיב כזאת היה מכופר לו, והיה מגיע למעלה גדולה עכ"ד ודפח"ח.

ובזה פירשו בשל"ה הק' ובספר **ראשית חכמה** (שער הקדושה פרק י"ז) מאמר חכמינו ז"ל (פסחים פו ע"ב) כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא. והרמז בזה, כי אף אם שמעת 'שובו בנים שובבים חוץ מפלוני', כענין אלישיע אחר, אל תחוש, שהרי אלישיע אחר סוף סוף נתקבל, אפילו שלא שב, כל שכן אם היה שב שהיה מועיל לו יותר ויותר, אלא שסגרו דלתי התשובה בפניו, והיה צריך להפציר עד יפתח הפתח.

וזהו משז"ל כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא. בעל הבית, היינו הקב"ה, כל מה שיאמר לך עשה מהמצות עשה חוץ מצא, שאם יאמר לך צא מביתי ואל תכנס, כענין אלישיע אחר, אל תשמע לו, אלא תכנס בתשובה, כי זה חשקו של בעל הבית אלא שמטעה אותך. עכ"ד.

העולה מדברי רבותינו, כי מהמעשה שאירע עם 'אחר', רואים שאפילו באם הגיע לידי כפירה ח"ו, יקר מאוד בעיני ה' תשובת הרשע, כי הקב"ה חותר חתירה מתחת כסא הכבוד בלבתי ידח ממנו שום נידח.

וענין זה נרמז במגילת אסתר שכתוב (ד, יד) 'רווח והצלח יעמוד ליהודים ממקום אחר', והיינו שאפילו כאשר היו ישראל בתחתית המדריגה כמו שהיו בימי מרדכי ואסתר, שנהנו מסעודתו של אותו רשע, והשתחוו לצלם, ונשאו נשים נכריות, והרגישו בלבם שהם מרוחקים מאוד מאביהם שבשמים, בכל זאת 'רווח והצלח יעמוד ליהודים', כלומר, הם יכולים להציל נפשם ולשוב בתשובה, כי אין דבר עומד בפני התשובה.

והראיה לזה, הוא 'ממקום אחר', מהמעשה של 'אחר' שדחו אותו מן השמים, והודיעו לו בפירוש שאין חפצים בו, ובכל זאת היה צריך לחזק עצמו לשוב בתשובה ולא לייאש עצמו.

וכמאמר הכתוב (שמות כ, יח) 'ומשה ניגש אל הערפל אשר שם האלקים' ופירש הרה"ק **רבי משה מקאברין** זי"ע, ש'ערפל' נוסריקון אראפ פאל, דהיינו נפילה וירידה, שמשם רבינו ניגש אל מקום חושך כפול ומכופל, בחי' ערפל, בעומק הירידה והנפילה, ומצא שגם אם נפל לעומק שאול תחתית - גם שם נמצא האלקים כחשיכה כאורה ללא שום הבדל וחילוק כלל.

עיקר כח היצר להכניס האדם לערבוביא

וזה עיקר תכסיס היצר - להפיל את האדם לערבוביא ולהסיר ממנו הבהירות בעבודת ה', ונופל לספיכות גדולות ותמה לעצמו האם הולך בדרך נכון או לא, בבחינת 'היש ה' בקרבנו אם אין' (שמות יז, ז).

וזהו שורש 'עמלק' שביגמטריא 'ספק', כי כאשר יש לאדם בהירות אינו נופל, ולכן מכניס עצמו היצר בכל כוחו להכניס את האדם לידי בלבול, שמחשיב את עצמו לרשע גדול אפי' מחמת חטא קטן שעשה או מחמת שלא הגיע לדרגות גבוהות וכו', וסובר שאפס תקוה ומייאש עצמו.

וכן היה בחטא העגל, כמו שפירש רש"י (שמות לב, א): בא השטן וערבב את העולם והראה דמות חשך ואפילה וערבוביא לומר ודאי מת משה, לכך בא ערבוביא לעולם.

ומרגלא בפומיה דכ"ק **אממו"ר זצוק"ל** על מאמה"כ (בראשית י, י) 'ותהי ראשית ממלכתו בבל', כי נמרוד רומז ליצר הרע שממריד את העולם נגד בוראם, וראשית דרכו היא 'בבל' - שמבלבל דעת את האדם, ובזה מפילו ברשתו ח"ו. אך צריך להתחזק נגדו, ולשנן לעצמו ללא הרף, כי בכל מצב ובכל עת, אף שנפל לשאול תחתית ממש, אין דבר העומד בפני התשובה, ויכול לעלות ולהתקרב אל ה', ולתקן נפשו ולכבס נשמתו עד שיהיה כצדיק גמור שלא חטא מעולם וכתינוק שנוכל.

היהודים נמשלו לרע שערבב קודם שצומח

ובספה"ק תפארת שלמה (רמזי פורים) מדייק בלשון הכתוב (אסתר ו, יג) 'ויאמרו לו חכמי וזרש אשתו אם מזרע היהודים מרדכי וגו', וקשה מדוע נקטו כאן לשון 'זרע היהודים' ולא נאמר 'אם מהיהודים מרדכי', דלשון 'זרע' נראה כמיותר. ומבאר, כי נרמז בדבריהם אשר היהודים נמשלו לגריר זרע, כי כשם שבשעת הזריעה כאשר נותן הגרעין באדמה והיא נרקבת - אזי באותו הרגע שהיא נתוהה כמו עפר אזי באותו הרגע בעצמו מתחיל לצמוח מחדש, כן המה בני ישראל, כי ההעד קודם להויה.

וזה שאמרו לו חכמינו 'אם מזרע היהודים מרדכי', כלומר, אם מרדכי הצדיק שייך לעם היהודי שהוא בחינת 'זרע' שנקרב לגמרי קודם שמתחיל לצמוח, אז בודאי ירום מאד כי כשהן עולין עולין עד לרקיע. ע"כ.

וכן מצינו, שבכדי להשביח את הזרעים מפזרים עליהם זבל ופסולת, כי זהו סוד הצמיחה, דוקא מתוך ההפסד והרקבון, כדכתיב (דברים ל, ד) 'אם יהיה נדחך בקצה השמים' דייקא 'משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך'.

ולזה צריך כל איש ישראל לחזק עצמו מאוד, כי בהיותו בשפל המצב, מרוחק מאת השי"ת, אל יפול רוחו בקרבו, אלא אדרבה, יתחזק כי עתה נרקב הגרעין, ומתחיל הצמיחה, לעלות מעלה ולהתדבק בחיי החיים.

מרדכי בטח באלקיו ובכך הפיל את ממשלת הסט"א

ומובא בגמ' (מגילה טז ע"א) שראה המן את מרדכי עוסק בתורה, ושאלו במה אתם עוסקים, השיב לו: בזמן שבית המקדש קיים, מי שמנדב מנחה מביא מלוא הקומץ סולת ומתכפר לו. אמר לו: בא הקמיצה שלכם, ודחה עשרת אלפים כיכר כסף שלי.

ופעם בעת משתה היין אצל הרה"ק
הבית אברהם מסלאנימא זי"ע, פתח ואמר לחסידיו בקול גדול: הנה המן הגיע לראות כיצד מתכונן מרדכי היהודי לפני שכלל ישראל הולכים להימסר להריגות ורציחות רח"ל, ומצא אותו עוסק בהלכות קמיצה. תמה המן ושאל את מרדכי: התינח אם היית עוסק בהלכות קידוש השם, ניחא. אך הלכות קמיצה - למה לך. השיב לו מרדכי הצדיק: איני חושש כלל מגזירה זאת, סמוך לבי בטוח בה', כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב. ולא זו בלבד שאיננו מתייאשים עכשיו, אלא מתכוונים אנו לבנין המקדש שיבנה בקרוב, ולומדים כיצד מקיימים הלכות קמיצה.

וכראות זאת המן, ידע כי הופרה מחשבתו, וזממו לא יפק, כי לעומת בטחון והתחזקות כזאת, בטלה ומבוטלת כל ממשלת הסט"א, ועל כן אמר 'אתא מלי קומצי קמוחא דידכו, ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי'.

והנה כתיב (תהלים קטז, יא) 'אני אמרתי בחפזי כל האדם כוזב', ופירש הרד"ק כי הנה הבטיח השי"ת לדוד המלך ע"ה שעתיד למלוך על ישראל, ועל כן גם בשעה שהיה נרדף על ידי שאול המלך שביקש להרגו והיה כמה פעמים בסכנה גדולה, אם היה מגיע אליו אחד ואומר לו שלא יהא מלך, לא היה מפחד כלל, וכל אדם היה כוזב בעיניו, מחמת גודל אמונתו בהשי"ת.

וזה שאמר 'אני אמרתי בחפזי' אפילו בזמן שהייתי נחפז ועני מאד, הייתי אומר: כל אדם שאומר שלא תהיה לי המלוכה, כוזב הוא, וזו היא האמנה גדולה. ע"כ.

ועל כן אמרו חז"ל (ר"ה כה ע"א) דוד מלך ישראל חי וקיים. כי אמונה זו של דוד המלך, ממשיכה להתקיים לעד, וכל אחד יכול להאחז בה ולחזק עצמו מאוד.

דור אחרון גדול מדורו של משה

וכתב הרה"ק הרש"ב מלובאוויטש זי"ע
(ספר המאמרים תרע"ט) על הפסוק (במדבר יב, ג) 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם

אשר על פני האדמה', וכי לא ידע משה את מעלתו, אשר נאמר בו (שמות לג, יא) 'ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר דיבר איש אל רעהו', ואיך החזיק עצמו שפל יותר מכל האדם אשר על פני האדמה.

ומבאר, כי משה רבינו ראה בספרא דאדם קדמא כל מה שיהא עד ביאת המשיח, וראה דור עקבתא דמשיחא המלוכמים בצרות ויסורים, ואין להם השגות אלקות, ולא זו בלבד, על כל ענין של רוחניות בתורה ותפילה יצטרכו מסירות נפש להתגבר על עיכובים בגוף ובנפש, וכמה העלמות והסתרים, ויהיו בתכלית השפלות, ואעפ"כ יתחזקו שוב ושוב באמונה, ולא יתייאשו מכל הנפילות העוברות עליהם, אז השפיל דעתו מחמת שידע כי אנשי הדור ההוא גדולים ומעולים ממנו, כי גורמים במעשיהם תענוג ונחת רוח גדול יותר להשי"ת.

וזהו ענינו מאוד - מכל האדם אשר על פני האדמה, שמשה רביא מהימנא היה יכול להשפיל עצמו ולהיות עניו - מחמת 'כל האדם אשר על פני האדמה' שראה את הדור האחרון הנמצאים בתחתית המדרגה על פני האדמה ממש, והם גדולים וחשובים לפני המקום יותר ממנו.

ומובא בספה"ק **אור לשמים** (פר' תצוה) בשם הספר הקדוש **ברית מנוחה**, (דרך ב') כי מה שנאמר בגמרא (שבת קיב.) **אם הראשונים כבני אדם וכו', זה נאמר לדורותם, אבל הדור בתראה יהיו יותר גדולים מדורות ראשונים.**

לב נשבר חביב לפני המקום אפילו חוטא ופושע

והעולה מכל האמור, כי דוקא בתוך חושך ההסתרה, דייקא שם מתגלה עומק האור, וכמו שמצינו שדרשו חז"ל (ספרי בהעלותך פב) על הפסוק (במדבר י, לג) 'וארון ברית ה' נוסע לפניכם', ארון זה שיצא עמהם במחנה היו בו שברי לוחות. ולכאורה יפלא, הלוא ישראל היו נושאים עמהם את הארון במלחמותיהם כדי לעורר עליהם זכות

במרומים, וא"כ איך היו נושאים שברי לוחות שנגרם בעוון העגל, וכיצד נהפך קטיגור לסגור.

והענין יובן, דהנה כתיב (תהלים נא, יט) 'לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה' ולכאורה קשה, וכי בשביל שלבו נשבר קרבו היה ראוי לבזותו, ואמאי כתיב 'לא תבזה'.

אך באמת מיירי הכא בעובר עבירה שליבו נשבר ונדכה מחמת רוב חטאיו ופשעיו, ועל כן דינו לבזיון מחמת שהרבה להכעיס את ה' אלקיו רח"ל. אך כיון שהוא שבור בקרבו, כתיב ביה 'קרוב ה' לנשברי לב', ואין הקב"ה מבזה אותו.

ואיתא בספר **עטרת ישועה** (הגדה לפסח) ששמע מהרבי **מלובלין זי"ע** שפירש הפסוק (תהלים כב, כה) 'כי לא בזה ולא שקץ ענות עני', דהיינו **שחשוב לפני הקב"ה מה שאדם מכיר מיעוט ערכו, הגם שהוא באמת שפל ועני בדעת**, אעפ"כ חשוב לפניו ית', וזה כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, והבן. ע"כ.

ומעשה בהרה"ק **רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע** שנכנס לבית מדרשו וראה חסידיו מדוכדכים, ואמר להם בשם הרה"ק **רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע** שפירש הפסוק (תהלים קד, ג) 'השם עבים רכובו', שהשי"ת משים מרכבתו על אנשים בבחינת 'עבים' שהם מעובים ומגושמים מחמת מעשיהם הנלוזים, ושורה עליהם, וכל זאת - משום שידועים באמת את מצבם. וכאשר שמעו זאת החסידים, נתעורר לבם, ועלו ונתעלו בעבודתם.

המורם מדברי קדשם, כי כאשר האדם נמצא בשפל המצב, והוא יודע את שפל מצבו ולבו שבור בקרבו, שברון לבו יקר מאוד בעיני ה', והשי"ת משרה שכינתו עליו, בבחינת 'השוכן איתם בתוך טומאותם' (ויקרא טז, טז).

ואני עליך בטחתי // יג

הבוטח בהשי"ת - עומד תמיד קרוב לפני השי"ת

השי"ת כביכול, שנמצא תמיד עומד לפני קודשא בריך הוא!

הבוטח מקבל מחסה בזה ובכא מהשי"ת

בגמרא מסכת מנחות (כט:) "מאי דכתיב 'בטחו בה' עדי כד כי ביה ה' צור עולמים כו', כל התולה בטחונו בהקדוש ברוך הוא, הוה לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא."

הבוטח בהשי"ת חינו נתון על הבריות

תיבת 'בטחון' הוא בגימטריא 'חן טוב', מרמז שבעל הבטחון חינו נתון על הבריות לטובה, כי תמיד נפשו שמחה ומלאה

כבר מילתנו אמורה כמה פעמים שיסוד מצוות הבטחון יסודה היא במצוות "תמים תהיה עם ה' אלקיך" (דברים יח, יג). והנה שם בדברי רבינו בחיי כתב על שכן מעלת מידת התמימות, וזה לשונו:

"ויכלול עוד 'תמים תהיה עם ה' אלהיך', אם אתה תמים - 'תהיה עם ה' אלהיך', כענין במשה (שמות לד) 'ויהי שם עם ה'', וכן באור העליון (דניאל ב) 'ונהורא עמיה שרא', ולמדך הכתוב הזה על מעלת מדת התמימות ועל גודל שכרה, וכן אמר דוד ע"ה (תהלים מא) 'ואני בתומי תמכתי בי ותציבני לפניך לעולם', עד כאן לשונו.

היינו שהבוטח בהשי"ת, הרי הוא קרוב ושוכן לצד

חדווה ורוגע הנפש וישוב הדעת השלם!

הבוטח בהשי"ת נמצא קרוב להשי"ת ושומר מכל רע

"כי אתה ה' מחסי עֲלִיּוֹן שְׁמִתָּ מַעֲוֹנָה לֹא תִאָּנֶה אֵלֶיךָ רָעָה" (תהילים צא, ט-י).

כ"ק מרן אאמו"ר זצוק"ל היה אומר ביאור הפסוק הזה על פי הידוע דברי מרן בעל שם טוב הקדוש שבמקום שמחשבה של אדם, שם הוא כולו.

ובזה ביאר שאם מחסהו של האדם הוא תמיד אצל השי"ת, היינו שכל מחשבותיו ורעיוניו תמיד על השי"ת, אם כן נמצא שמעונו הוא אצל השי"ת, וזהו אתה ה' מחסי' אז 'עליון שמת מעונך' שמעונו הוא אצל השי"ת.

ולכן לפי זה גם הוא המשיך הפסוק שמבשר לו 'לא יאונה אליך רעה', דכיון שחוסה בצל כנפי השי"ת, ממילא לא יאונה לו כל רעו!

ועל דרך שכתב רמב"ם (הובא לעיל בתחילת הפרק) שהבוטח בהשי"ת שמשגיח עליו תמיד, בוודאי הוא שומר מכל רע, ולא יכול לבוא עליו רע כל עיקר!

כל הגזירות מתבטלים וכל הצירופים מתהפכים על ידי בטחון

כ"ק אא"ז זצוק"ל כתב בספרו שומר אמונים (סוף מאמר השגחה פרטית), וזה לשון קדשו:

"לכן עלינו רק לבטוח בשמו הגדול תמיד, כי מי שבוטח בהקב"ה לא ימוט לעולם, ונתהפכים לו כל הצירופים לטובה, אפילו אם נגזר עליו כמה גזירות, על ידי מדת בטחון נקרעים כל הגזירות, ועוד מועיל יותר מתפלה", עד כאן לשון קודשו הנורא!

וידועים ענין הצירופים בספה"ק כשיש דינים על האדם, שתמיד יש דרך שיכולים להתהפך לטובה, כגון אותיות 'נגע' יתהפכו ל'ענג' או תיבת 'צרה' יתהפך ל'צרה' וכן הלאה, וכאן יש עצה נאמנה להפוך כל הצירופים עלינו לטובה תמיד על ידי מידת הבטחון!

תכלית הבטחון – להפוך הצירופים לטובה

"בִּטְחָן בַּה' וַעֲשֵׂה טוֹב" (תהילים לו, ג).

אא"ז זצוק"ל בספרו הקדוש שומר אמונים (דרוש הבטחון סוף פרק ה) כתב לבאר פסוק זה, וזה לשון קודשו:

"וזה אפשר המכוון בפסוק 'בטח בה' בה' ועשה טוב' שהתכלית של בטחון, להפך כל הצירופים רעים ולעשות מהם בחינת הטוב", עד כאן לשון קודשו.

לילה כיום יאיר בכח מידת הבטחון

"גם חֲשֹׁן לֹא יִחְשֹׁף מִמָּה וְלִלְהָ כִּיּוֹם יִאִיר כִּי־שִׁיכָה כְּאוֹרָה" (תהילים קלט, יב).

יש לרמוז בפסוק זה ענין נפלא, כי תיבת 'לילה' עולה בגימטריא 'בטחון', וזה אומרו 'לילה כיום יאיר' שאף אם יהיה האדם בבחינת חשכות ולילה וגלות, אף על פי כן, אם יבטח בהשי"ת יאיר לו הלילה כמו היום על ידי מידת הבטחון!

בטחון מסיר כל חרון אף שיש בעולם

"וְאִבְרָם בֶּן חָמֶשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בָּצָאתוֹ מִחָרָו" (בראשית יב, ד).

הרה"ק בעל בני יששכר בספרו אגרא דכלה כתב לרמוז שתיבת 'אבר'ם' הוא ראשי תיבות ר'בות מ'חשבות ב'לב א'יש ובזה פירש על פי דרכו.

ויש לומר בפסוק זה על פי דבריו, דהכא בא לרמוז

מוסר ודרך לאדם המסתפק והולך במחשבות רבות ואינו יודע מרגוע לנפשו, ואומר לו הכתוב 'בן חמש ושבעים שנה' - היינו מידת הבטחון, כי תיבת 'בטחון' עולה מספר שבעים וחמש כנודע, וזה העצה נגד המחשבות והדאגות שיש לאדם!

ועל זה מסיים קרא 'בצאתו מחרן' - שעל ידי מידת הבטחון, יצא מכל חרונות אף שיש בעולם, והוא רמז נפלא!

על ידי הבטחון – יזכה שהיא אוכל ומתברך במעיו

"וְאִכְלֹתֶם לֶחֱמֶכֶם לְשֹׁבַע וְיִשְׂבַּתֶּם לְבָטָח בְּאַרְצְכֶם" (ויקרא כו, ה).

ביאר בזה הרה"ק בעל ערוגת הבושם זצוק"ל (פרשת בהר דף נו ע"ב) אחר שמדקדק בלשון רש"י שם, ומבאר הכתוב בשני אופנים; מרישא לסיפא ומסיפא לרישא. ומסיפא לרישא כתב הרמז דאחר שישבו ישראל לבטח - היינו יבטחו בהשי"ת בשלמות, ולא יבטחו בעושרם ובבצע כספם, אזי יזכו לברכת 'ואכלתם לחמכם לשובע' היינו שיזדככו כל כך עד שיהא להם המזון כמו מזון רוחני שאוכל קמעא ומתברך במעיו, ועיי"ש עוד דבריו הנעימים.

בטחון בהשי"ת שיקבל פרנסתו מביא עליו שפע

"יּוֹם אֵיךָ אָנִי אֵלֶיךָ אֲבָטָח" (תהילים נו, ד).

פסוק זה עולה מספר גימטריא עם האותיות כמנין 'חת"ך' שזהו שם הממונה על הפרנסה כנודע.

וזה ירומז בפסוק, שאף אם יהיה 'יום אירא' שיהא האדם ירא מאין תבוא פרנסתו, ידע נאמנה שאם יבטח בהשי"ת כראוי 'אני אליך אבטח' - יקבל ויושפע פרנסה בשפע וברווח, ולכן נרמז כאן שם הפרנסה.

החוסה תחת אחר – הוא אחראי לשלמו וכ"ש החוסה בצל השי"ת

"רַק לְאֲנָשִׁים הָאֵל אֵל תַּעֲשֶׂה דָּבָר כִּי עַל כֵּן בָּאוּ בְּצֶל קִנְיָתִי" (בראשית יט, ח).

ראיתי מביאין דבר נפלא מפסוק זה, דלכאורה מה ראה לוט לבקש מרשעים הללו שיעזבו את המלאכים שבאו אליו, הלא מדובר מרוצחים שפלים ובעלי מידות מושחתות נוראות ומדוע ישמעו אליו כלל לרחם על אורחיו של לוט.

אבל ממה שביקש מהם כן, מוכח שאפילו אצל רוצחים שפלים ואנשים נוראים, כולם מבינים ויודעים, שאם באו אורחים לאדם מסוים, הרי יש לכבד את המארח ולא לפגוע באורחיו, כי כלל הוא שמי שנמצא תחת חסותו של אדם אחר, הרי בעל הבית הוא אחראי וערב לשלומם של אורחיו.

ואם כן כל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר, שהשי"ת ישמור וירחם על ישראל החוסים בצלו ונמצאים תחת חסותו, כי על כן נמצאים הם בעולם בצל קורת השי"ת, בוטחים בו ועושים רצונו ובוודאי ישמור עליהם מכל משמר!!

ועוד נראה לי להוסיף שאף היום בזמנינו אנו מקובל בכל העולם כולו, אפילו בעת מלחמות או בעת שרודפים אנשי המשמר אחר גנב ורוצח שפל, כלל הוא אחזק ברור שאם יברח לתוך קאנסוליא [שגרירות] של מדינה אחרת, הרי אף אחד לא יכול לתופסו שם! דכיון שנמצא תחת חסות של מדינה אחרת, שוב אי אפשר לעשות לו מאומה בלי הסכמתם!

והנה הלא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, ואם כאן בזה העולם החוק ברור כן שאי אפשר לעשות כלום אפילו לפושעים גדולים, רק כיון שנמצאים תחת חסות אחרת, כל שכן בוודאי ובוודאי אם נמצאים אנו תחת חסות השי"ת, בוודאי שישמור עלינו מכל פגע ומשחית וישפיע עלינו כל טוב סלה!

יו"ל ע"י מוסדות האר"י שבחבורה ללימוד תורת העגלה והנסתר בארה"ק // רחוב ר' יהושע 7 - בית שמש

טלפון: 025600080 // אימייל: A6639095@gmail.com